

Міністерство освіти і науки України  
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії  
Рівненського державного  
гуманітарного університету  
Роман ПАВЕЛКІВ  
«23» 04 2024 р.



**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ  
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА»,  
СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ «ЛОГОПЕДІЯ»  
для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра  
на основі НРК6, НРК7**

Схвалено вченою радою педагогічного факультету  
Протокол № 4 від «23» квітня 2024 р.

Голова вченої ради  
педагогічного факультету  Валерій СІЛКОВ

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету  
Протокол № 2 від «16» квітня 2024 р.

Голова навчально-методичної комісії  
педагогічного факультету  Наталія ГОРОПАХА

Голова фахової атестаційної комісії  Валерій СІЛКОВ

Розробники: Ілона ДИЧКІВСЬКА  
Наталія ФЕДОРОВА  
Анастасія ГАЄВСЬКА

**Програма фахового іспиту зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта», спеціалізація «Логопедія» для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК6, НРК7 / І.М.Дичківська, Н.В.Федорова, А.В.Гаєвська. Рівне : РДГУ, 2024. 19 с.**

**Розробники:**

**Дичківська І.М.**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської РДГУ

**Федорова Н.В.**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської РДГУ

**Гаєвська А.В.**, викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської РДГУ

**Рецензент:**

**Пахомова Н.Г.**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Програма фахового іспиту зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта», спеціалізація «Логопедія» для вступників для здобуття ступеня магістра на основі НРК6, НРК7 визначає вимоги до рівня підготовки вступників у межах освітньо-професійної програми бакалавра зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта», зміст основних професійних компетентностей, критерії оцінювання знань вступників, список рекомендованої літератури, інформаційний ресурс.

Розглянуто на засіданні кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської (протокол № 4 від 11.04.2024 р.).

## **ЗМІСТ**

|   |           |
|---|-----------|
| <b>ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА</b>                 | <b>4</b>  |
| <b>ЗМІСТ ФАХОВОГО ІСПИТУ</b>                | <b>7</b>  |
| Логопедія                                   | 7         |
| Методики спеціальної освіти                 | 11        |
| <b>КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ</b> | <b>15</b> |
| <b>СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</b>     | <b>17</b> |
| <b>ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС</b>                 | <b>19</b> |

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною **метою** фахового іспиту є оцінювання знань особи та здатності до опанування навчальної програми освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності 016 «Спеціальна освіта».

Завданням фахового іспиту є виявлення рівня професійної компетентності вступників на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр у межах освітньо-професійної програми за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта». Фаховий іспит виявляє основні види компетенцій, які розкривають загальні здатності спеціаліста в галузі спеціальної освіти в різних сторонах освітнього процесу: пізнавально-інтелектуальну, діагностичну, проектувальну, організаторську, прогностичну, інформаційну, стимулюючу, оцінно-контрольну, аналітичну, психологічну, соціальну, громадянську, комунікативну, рефлексивну, творчу, методичну, дослідницьку компетенцію тощо.

*Вимоги до підготовленості вступника:*

*Суспільно-політична позиція:* світогляд та ідейна переконаність; розуміння державної політики в галузі спеціальної освіти й впровадження її в життя; готовність брати участь у суспільному житті колективу; ступінь активності в агітаційно-пропагандистських заходах (лектор, пропагандист, агітатор і т.п.); усвідомлення суспільного обов'язку і громадської відповідальності; суспільно-політична активність.

*Професійно-педагогічні якості:* ставлення до роботи в закладі дошкільної освіти в умовах інклюзивної освіти, закладі дошкільної освіти компенсуючого типу, спеціальному навчальному закладі, навчально-реабілітаційному центрі; інтерес до роботи логопеда; наявність організаторських здібностей до проведення навчальної, оздоровчої та корекційно-розвивальної роботи; товариськість, гнучкість мислення, толерантність, терпіння, милосердя, любов до дітей.

*Пізнавальні якості:* бажання вдосконалювати свої знання в галузі спеціальної освіти; потреба в самовихованні; прагнення до вивчення передового досвіду у навчально-виховній та корекційно-розвивальній роботі; вміння планувати роботу; формувати колектив дітей; базові знання спеціальних методик організації навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням мовлення та особливостями психофізичного розвитку; вміння формувати зміст і форми роботи з батьками й громадськістю в умовах закладу дошкільної освіти, закладу дошкільної освіти компенсуючого типу, спеціальних навчальних закладів, навчально-реабілітаційних центрів.

Професійно-педагогічну спрямованість діяльності логопеда (дефектолога) закладу дошкільної освіти, закладу дошкільної освіти компенсуючого типу, спеціального навчального закладу, навчально-реабілітаційного центру необхідно цілеспрямовано розвивати в процесі систематичного навчання у закладі вищої освіти.

*Вольові якості,* які необхідні логопеду (дефектологу): впевненість у своїх силах і можливостях; дисциплінованість; ініціативність; виконавча дисципліна, організованість; самостійність, зібраність: самовладання; витримка; сміливість

у формі виправданого педагогічного ризику; доведення справи до кінця.

*Емоційні якості:* оптимізм; бадьорість; веселість; невразливість; необурливість; доброзичливість; стриманість; терплячість; толерантність; розумна довірливість; відносне задоволення успіхами в роботі.

*Ставлення до вихованців:* любов до дітей; товариськість; вимогливість; чуйність; тактовність; зацікавлення долею дітей, виражене в педагогічній допомозі, моральній підтримці.

*Ставлення до своїх професійних можливостей:* прагнення систематично підвищувати професійний рівень; почуття відповідальності; нетерпимість до недоліків; професійна самоосвіта.

*Інформація щодо проведення фахового іспиту:*

- допуск до фахового іспиту вступників здійснюється за умови наявності екзаменаційного листка та документа, який засвідчує особу (паспорта, свідоцтва про народження тощо);
- фаховий іспит проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією РДГУ;
- фаховий іспит проходить в усній формі;
- вступникам, які беруть участь в усному фаховому іспиті дозволяється мати при собі ручку з чорнилом (пастою);
- вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань; заміна завдань не дозволяється;
- вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань;
- під час фахового іспиту не дозволяється порушувати тишу, спілкуватися з іншими вступниками, користуватися електронними, друкованими, рукописними інформаційними джерелами;
- запис відповіді на екзаменаційні завдання здійснюється в аркуші усної відповіді, під якою ставиться підпис вступника та членів екзаменаційної комісії;
- вступники, які не з'явилися на фаховий іспит без поважних причин у визначений розкладом час, до участі у подальших випробуваннях не допускаються; за наявності поважних причин, підтверджених документально, вступники можуть бути допущені до пропущеного фахового іспиту з дозволу відповідального секретаря приймальної комісії в межах встановлених термінів та розкладу вступних випробувань;
- перескладання фахового іспиту не дозволяється.

Програма фахового іспиту окреслює зміст основних проблем з названих вище навчальних дисциплін, які пропонуються для підготовки вступника до вступного випробування. На основі програми фахового іспиту кафедрою дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської складаються комплекти білетів, кожен з яких містить питання з різних навчальних дисциплін.

Усі питання сформульовані таким чином, щоб вступник міг не тільки пригадати і висвітлити відомі йому теоретичні положення педагогічної та методичної науки, але виявити рівень своєї педагогічної компетенції.

*Норми часу*, відведені на проведення вступних випробувань (відповідно до наказу МОН України) від 27 серпня 2002 року № 450): на проведення консультацій перед вступним випробуванням – 2 години на потік (групу); на проведення вступних випробувань в усній формі – 0,25 год. на одного вступника (кількість членів комісії на потік (групу) вступників не більше трьох осіб).

*Порядок оцінювання результатів фахового іспиту.*

Оцінювання відповіді вступника на фаховому іспиті здійснюється членами екзаменаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора, за 200-бальною шкалою. Підставою для формування оцінки є правильність, логічність, глибина відповіді, уміння аналізувати проблеми, які стосуються змісту відповіді, виробляти самостійні оцінки та рішення щодо розв'язання таких проблем.

## ЗМІСТ ФАХОВОГО ІСПИТУ

### *Логопедія*

Логопедія як спеціальна педагогічна наука. Поняття про мовлення як функціональну систему. Мовленнєва норма і порушення мовлення.

Логопедія як наука про порушення мовлення, про методи їхнього попередження, виявлення й усунення засобами спеціального навчання і виховання. Історичні віхи.

Предмет і об'єкт логопедії. Теоретичні і практичні завдання логопедії.

Методологічні принципи логопедії: загальнодидактичні (науковість, систематичність, доступність, наочність, виховуючий характер навчання, свідомість та активність, індивідуальний підхід) та специфічні (принцип розвитку, онтогенетичний принцип, принцип системності, принцип комплексності, принцип зв'язку мовлення з іншими сторонами психічного розвитку дитини, принцип діяльнісного підходу).

Методи, що використовуються в логопедії: організаційні, емпіричні, кількісні, інтерпретаційні.

Значення логопедії. Взаємозв'язок логопедії з науками психолого-педагогічного, медико-біологічного і лінгвістичного циклів.

Основні механізми усного мовлення. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Мовлення як продукт взаємодії окремих мозкових структур.

Периферичний мовленнєвий апарат, його основні відділи: дихальний (енергетична система), фонаторний (резонаторна система) і артикуляційний (генераторна система).

Мовленнєва діяльність, її структура та компоненти: мова, мовлення, мовленнєва діяльність; одиниці мови та мовлення.

Онтогенез мовленнєвої діяльності. Дослідження дитячого мовлення у вітчизняній психології і психолінгвістиці.

Загальна періодизація мовленнєвого розвитку дитини.

Етіологія порушень мовлення. Розвиток уявлень про етіології порушень мовлення. Сучасні відомості про причини мовленнєвих порушень: органічні і функціональні, центральні і периферичні причини.

Спадковість як чинник виникнення мовленнєвих порушень. Первинні і вторинні порушення. Складність і поліморфність факторів, що викликають мовленнєві порушення.

Класифікації мовленнєвих порушень. Проблема систематизації мовленнєвих розладів. Сучасні класифікації мовленнєвих порушень.

Клініко-педагогічна класифікація: час виникнення, прихильники, принципи групування, аспекти, властивості, педагогічні цілі, вік, форми мовлення.

Психолого-педагогічна класифікація: час виникнення, прихильники, принципи групування, аспекти, властивості, педагогічні цілі, вік, форми

мовлення.

Групи мовленнєвих порушень і їхні види.

Методи логопедичного впливу. Логопедичний вплив – педагогічний процес, в якому реалізуються завдання коригуючого навчання і виховання.

Методи логопедичного впливу: практичні (вправи, ігри, моделювання), наочні (спостереження, перегляд малюнків, картин, профілів артикуляції, діафільмів, кінофільмів, прослуховування магнітофонних записів тощо), словесні (розповідь, бесіда, читання).

Актуальні проблеми сучасної логопедії. Ефективність логопедичної роботи та фактори, що її зумовлюють. Вимоги до особистості логопеда і його професійної підготовки на сучасному рівні. Соціальна роль логопеда.

Дислалія. Загальна характеристика вад звукової системи мови. Трагування вимовних порушень і перша поява терміну «дислалія».

Вплив вад звуковимови на оволодіння грамотою, на розвиток особистості дитини. Прості і складні форми дислалії.

Форми дислалії – функціональна і механічна (органічна). Класифікація функціональної дислалії з урахуванням природи порушення, актуального для логопедичного впливу – фонематичного чи фонетичного, або їхніх комбінацій.

Акустико-фонематична дислалія, артикуляторно-фонематична, артикуляторно-фонетична.

Механічна дислалія, її зумовленість аномаліями в будові артикуляційного апарату. Характер дефекту вимови звуків при даній формі.

Методика корекційної роботи при дислалії. Способи і прийоми виявлення недоліків звуковимови у дітей. Мета, зміст та методика обстеження дитини з дислалією.

Обстеження артикуляційного апарату, дрібної моторики, звуковимови, фонематичних процесів.

Оформлення необхідної логопедичної документації; заповнення мовленнєвої картки. Методика логопедичного впливу при дислалії.

Основні етапи традиційної корекційно-педагогічної роботи з усунення недоліків звуковимови: підготовчий етап, етап формування первинних вимовних умінь і навичок, етап формування комунікативних умінь і навичок.

Зміст логопедичної роботи з усунення мовленнєвих вад: розвиток фонематичних процесів (уваги, сприймання); розвиток артикуляційної моторики; розвиток дрібної моторики пальців рук; формування (постановка) правильної вимови звуку: за наслідуванням, з механічною допомогою (з використанням логопедичних зондів), змішаний спосіб постановки звуків; диференціація поставленого і змішаного звуку у вимові. Послідовність автоматизації поставленого звуку: автоматизація звуку у складах (прямих, обернених, із збігом приголосних); автоматизація



звуку в словах (на початку слова, в середині, кінці); автоматизація звуку у реченні; автоматизація звуку у чистомовках і віршах; автоматизація звуку в коротких і довгих оповіданнях, автоматизація звуку у розмовній мові.

Урахування взаємозв'язку звуків при виборі послідовності їхньої постановки при складній дислалії. Терміни і тривалість логопедичних занять.

Види логопедичних занять – індивідуальні, під групові, фронтальні. Організація занять з урахуванням провідної діяльності дитини і спрямування на стимуляцію її пізнавальної активності.

Порушення голосу. Поняття про висоту, силу, тембр – об'єктивні характеристики голосу. Розвиток голосу у дітей. Значення дихання в голосоутворенні: типи фізіологічного дихання – грудний, черевний, змішаний.

Період мутації голосу у дітей – початкова, пікова і кінцева стадії. Зміни голосу в піковій стадії мутації. Ознаки тривалої і патологічної мутації – зміни висоти, падіння сили і порушення тембру голосу.

Профілактична і корекційна робота логопеда в цей період. Профілактика порушень голосу. Психічні та соціальні наслідки порушень голосу.

Характеристика порушень темпу і ритму мовлення у дітей та їх корекція. Короткі історичні відомості про виникнення порушень темпу і ритму мовлення у дітей. Характеристика темпу і ритму мовлення у дітей та їх порушення.

Брадїлалія, тахілалія, фізіологічні затинання, ітерації, їх причини та прояви. Обстеження дітей з порушеннями темпу мовлення. Методика корекційної роботи з усунення порушень темпу і ритму мовлення у дітей. Профілактика недоліків темпу мовлення у дітей.

Ринолалія. Визначення, причини і механізм порушення. Форми ринолалії: відкрита, закрита, змішана.

Причини порушення звуковимови: порушення артикуляційної моторики; патологічна поза язика; порушення мовленнєвого дихання; деформації зубощелепної системи. Акустико-артикуляційні особливості фонем: голосні фонемі, губні приголосні фонемі, язичні приголосні фонемі. Причини порушення тембру голосу: гіперназальність (визначення, характеристика); характеристика голосу в доопераційній і післяопераційній періоди.

Причини та види вроджених розщелин губи, твердого і м'якого піднебіння. Оперативне втручання при вроджених розщелинах. Вплив розщелин на загальний та мовленнєвий розвиток дітей.

Дизартрія. Поняття про структуру мовленнєвого дефекту при дизартрії. Клінічні симптоми дизартрії. Форми дизартрії за клінічною класифікацією (в залежності від осередку ураження). Псевдобульбарна дизартрія. Бульбарна дизартрія. Екстрапірамідна (підкіркова) дизартрія.

Кіркова дизартрія.

Принципи корекційно-педагогічного впливу. Діагностика та обстеження дітей з дизартрією.

Система корекційної логопедичної роботи.

Психічні та соціальні наслідки дизартрії.

Заїкання. Біологічні і соціальні фактори ризику в розвитку заїкуватості. Роль спадковості, середовища, виховання. Визначення невротичної і неврозоподібної форм заїкуватості, їх характеристики: роль біологічних і психологічних факторів в етіопатогенезі невротичної форми заїкання; значення біологічного фактора в розвитку неврозоподібної форми заїкання; особливості анамнезу, що стосується моторного й мовленнєвого розвитку дитини з різними формами заїкання; особливості динаміки двох форм заїкання; психолого-педагогічна характеристика дітей з невротичною та неврозоподібною формами заїкання.

Принципи організації логопедичної роботи з дітьми, що заїкаються. Комплексний підхід до подолання заїкання. Психотерапевтичний вплив. Лікувально-педагогічні заходи.

Сучасні методики подолання заїкання в дітей дошкільного віку. Психічні та соціальні наслідки заїкання.

Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення. Аналіз базових теоретичних положень, що лежать в основі змісту поняття ФФН.

Фізіологічний аспект вивчення: дані фізіології органів слуху і мовлення, роль слуху в розвитку мовлення дитини.

Психологічний аспект вивчення проблеми: онтогенетичні особливості розвитку фонетико-фонематичної сторони мовлення; взаємозв'язок у розвитку фонематичного слуху і звуковимови; значення фонематичного слуху для повноцінного розвитку фонематичного аналізу і синтезу, і оволодіння процесами читання і письма.

Визначення поняття ФФН. Структура дефекту при ФФН. Несформованість звукової сторони мовлення, види й особливості звукових порушень при ФФН (заміни, змішування, порушення протиставлення). Несформованість фонематичного сприйняття, характеристика фонематичних порушень.

Загальне недорозвинення мовлення. Загальне недорозвинення мовлення як мовленнєве порушення. Медичний, психологічний, психолінгвістичний аспекти до проблеми ЗНМ.

Недорозвинення мовлення як порушення оволодіння системою мови. Патогенетичні і психолого-педагогічні критерії аналізу мовленнєвого розвитку.

Характеристика рівнів ЗНМ.

Алалія. Визначення алалії. Причини, локалізація, механізм порушення. Алалія як системне порушення мовленнєвої діяльності. Короткі відомості з історії вивчення алалії.

Диференціальна діагностика алалії й інших форм порушень мовлення:

порівняльний аналіз алалії і недорозвинення мовлення при олігофренії; алалії й афазії; алалії і дислалії, ринолалії, дизартрії; алалії і тимчасової затримки мовленнєвого розвитку функціонального характеру.

Зміст та завдання корекційно-педагогічної роботи при алалії.

Афазія. Визначення афазії. Причини, локалізація, механізм порушення. Афазія як системне порушення мовленнєвої діяльності.

Диференціальна діагностика афазії й інших форм порушень мовлення: порівняльний аналіз афазії і недорозвинення мови при олігофренії, ЗПР; афазії й алалії; афазії і дислалії, дизартрії; афазій й туговухості.

Основні форми афазій, їх характеристика (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна форми).

Зміст та завдання корекційно-педагогічної роботи при афазії.

Порушення писемного мовлення (дисграфія, дислексія). Визначення поняття «письмо». Функціональні системи письма. Операції письма. Види письма і його основні навички.

Читання. Психологія акта читання. Процес оволодіння читанням в нормі.

Відмінності процесів читання і письма.

Основні психічні операції читання. Види читання.

Умови формування навичок читання і письма в нормі.

Навчання читанню в ранньому віці. Швидкісне читання. Профілактика порушень письма і читання.

Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення.

Профілактика мовленнєвих порушень. Профілактика – використання запобіжних заходів по запобіганню аномального розвитку мовлення.

Значення ранньої діагностики відхилень у психофізичному розвитку дитини для попередження мовленнєвої патології.

Вторинна профілактика. Значення порушень мовлення для психічного розвитку дитини, формування її особистості і поведінки. Поведінка батьків, спрямована на розвиток спілкування і психічних функцій дитини.

Третинна профілактика. Зміст педагогічних заходів, спрямованих на трудове виховання і професійну орієнтацію дітей і підлітків з мовленнєвою патологією.

Пропаганда педагогічних і корекційно-педагогічних знань серед населення. Єдність виховних і педагогічних вимог дитячих установ, школи і родини.

### ***Методики спеціальної освіти***

#### Спецметодика дошкільного виховання

Предмет і об'єкт спецметодики дошкільного виховання дітей з порушеннями мовлення.

Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Принцип врахування первинного порушення і вторинних порушень у розвитку дітей з порушеннями мовлення.

Принцип корекційно-компенсуючої спрямованості дошкільного виховання дітей з порушеннями мовлення.

Особливості організації корекційно-виховної роботи у групах для дітей із ЗНМ.

Особливості організації корекційно-виховної роботи у групах для дітей з ФФНМ.

Особливості організації корекційно-виховної роботи у групах для дітей із заїканням.

Завдання, засоби, зміст розумового виховання у спеціальному дошкільному навчальному закладі.

Поняття сенсорний розвиток дітей з ТПМ, завдання та система сенсорного виховання дошкільників.

Мета і завдання фізичного виховання дітей з ТПМ, особливості організації фізичного виховання у спеціальному дошкільному навчальному закладі.

Методи та прийоми виховання і навчання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Використання нетрадиційних підходів у вихованні дітей з порушеннями мовлення (лялькотерапія, казкотерапія, арттерапія тощо).

Зв'язок у діяльності вихователя і логопеда у спеціальному дошкільному навчальному закладі для дітей з ТПМ.

Корекційна спрямованість музичних занять у спеціальному дошкільному закладі для дітей з ТПМ.

Особливості використання ігрової діяльності як засобу корекції мовлення дітей дошкільного віку.

### Спецметодика ФЕМУ

Особливості сприймання і відтворення кількості предметів дітьми дошкільного віку з ТПМ.

Методичні прийоми формування уявлень про множину у дітей з ТПМ в ранньому та молодшому дошкільному віці.

Вплив просторово-якісних особливостей предметів на сприймання дітьми з ТПМ множин.

Методика ознайомлення дітей з ТПМ із цифрами.

Особливості розуміння старшими дошкільниками з ТПМ арифметичної задачі.

Особливості сприйняття величини дітьми раннього та дошкільного віку з ТПМ.

Значення використання вимірювальної діяльності для розвитку математичних уявлень дошкільників з ТПМ.

Ознайомлення дітей з ТПМ з геометричними фігурами.

Особливості сприймання дітьми дошкільного віку з ТПМ просторових відношень між предметами.

Час та його особливості, сприйняття часу дітьми раннього та дошкільного віку з ТПМ.

#### Спеціальна методика математики з основами математики

Зміст роботи вчителя математики та завдання пропедевтичного періоду навчання математики.

Особливості оволодіння учнями з ТПМ основами геометричних знань та умінь.

Методика навчання вимірюванню учнів з ТПМ на уроках математики.

Зміст задач вивчення першого концентру та труднощі, яких зазнають учні з тяжкими порушеннями мовлення під час вивчення першого концентру.

Методика вивчення усної та письмової нумерації чисел.

Методика вивчення додавання і віднімання.

Зміст задач вивчення другого десятку в допоміжній школі та труднощі, яких зазнають учні з тяжкими порушеннями мовлення під час вивчення другого концентру.

Особливості навчання розв'язанню арифметичних задач на одну та дві дії дітей з ТПМ.

Методика формування в учнів з ТПМ поняття про множення і ділення.

Труднощі, яких зазнають учні з тяжкими порушеннями мовлення під час вивчення десяткових дробів.

#### Спецметодика фізичного виховання

Завдання та засоби фізичного виховання дошкільників та молодших школярів з порушенням зору.

Методи і методичні прийоми навчання фізичних вправ дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з порушенням зору.

Методику організації і проведення занять фізичними вправами з дітьми, що мають порушення зору.

Особливості психофізичного розвитку і рухових здібностей дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з порушенням слуху.

Методика занять фізичними вправами з дошкільниками і молодшими школярами з порушенням слуху.

Особливості методики фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, які мають порушення інтелектуального розвитку.

Особливості фізичного виховання дітей з ДЦП у дошкільному та шкільному віці.

Нетрадиційні форми занять фізичними вправами при дитячому церебральному паралічі.

Особливості застосування корекційно-розвивальних ігор для дітей з розумовою відсталістю, їх вплив на фізичний розвиток дошкільників та молодших школярів.

Роль сім'ї в розвитку рухової активності дітей з порушенням розвитку.

Методи і форми роботи з фізичного виховання дітей з обмеженими можливостями.

Теорія та методика виховання дітей з порушеннями мовлення

Мета та рушійні сили виховання дітей з порушеннями мовлення.

Основні напрями навчально-виховної роботи в закладах дошкільної освіти для дітей з порушеннями мовлення.

Форми і методи виховання дітей з порушення мовлення.

Етапи виховання дітей з порушеннями мовлення.

Основні закономірності та принципи виховання дітей з порушеннями мовлення.

Основні завдання корекційно-виховної роботи у спеціальних закладах для дітей з порушеннями мовлення.

Пріоритетність сімейного виховання дітей з порушеннями мовлення.

Роль колективу у вихованні дітей з порушеннями мовлення.

Особливості морального виховання дітей з порушеннями мовлення.

Особливості застосування різних видів арт-терапії у виховній та логопедичній роботі.

Спецметодика вивчення навчального предмета «Я і Україна»

Сучасні програми з природознавства та навчальний предмет «Я у світі» для спеціальної школи для дітей з ПМР.

Поняття про предметно-розвивальне середовище навчального закладу як умову ознайомлення учнів з ПМР з докільцям. Вимоги до відбору та розміщення об'єктів кутка природи.

Шляхи реалізації загально-дидактичних принципів навчання дітей з ПМР у процесі вивчення природознавства та навчального предмета «Я у світі».

Особливості використання наочних методів вивчення природознавства та навчального предмета «Я у світі» в спеціальній загальноосвітній школі для дітей з ПМР (на прикладі методу спостереження).

Особливості використання словесних методів вивчення природознавства та навчального предмета «Я у світі» в спеціальній загальноосвітній школі для дітей з ПМР (на прикладі методів розповіді та бесіди).

Особливості використання дослідів у вивченні природознавства в спеціальній загальноосвітній школі для дітей з ПМР.

Форми вивчення природознавства та навчального предмета «Я у світі» у початковій спеціальній загальноосвітній школі для дітей з ПМР

Методику проведення комбінованого уроку з природознавства та навчального предмета «Я у світі» у початковій спеціальній загальноосвітній школі для дітей з ПМР.

Особливості організації екскурсій з природознавства у початковій спеціальній загальноосвітній школі для дітей з ПМР.

Інноваційні технології вивчення природознавства та навчального предмета «Я у світі» у початковій спеціальній загальноосвітній школі для дітей з ПМР.

## КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою.

Виділені такі рівні компетентності.

*I рівень – початковий.* Відповіді вступника на теоретичні питання елементарні, фрагментарні, зумовлюються початковими уявленнями про сутність психолого-педагогічних та методичних категорій. У відповідях на практичні та творчі завдання вступник не виявляє самостійності, демонструє невміння аналізувати діяльність учасників навчально-виховного процесу, приймати рішення.

*II рівень – середній.* Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань, практичних умінь, навичок, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями здійснювати пошукову, евристичну діяльність, самостійно здобувати нові знання.

*III рівень – достатній.* Вступник знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.

*IV рівень – високий.* Передбачає глибокі знання з педагогіки, психології та методик дошкільної освіти, ерудицію, вміння застосовувати знання творчо, здійснювати зворотній зв'язок у своїй роботі, самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію. Відповідь вступника свідчить про його вміння адекватно оцінити власні здібності, можливості, рівень домагань, психологічні особливості; вибрати найефективніший варіант поведінки в тій чи іншій ситуації; регулювати власні емоційні стани, долати критичні педагогічні ситуації тощо.

**Таблиця відповідності  
рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання  
відповідей вступників під час фахового іспиту**

| Рівень компетентності  | Шкала оцінювання | Національна шкала оцінювання |
|--|------------------|------------------------------|
| <b>Початковий</b><br>відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмового матеріалу в цілому   | <b>0-99</b>      | незадовільно                 |
| <b>Середній</b><br>відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів питань програмного матеріалу, але характеризується поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності у висловленні думки | <b>100-149</b>   | задовільно                   |
| <b>Достатній</b><br>відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності не принципового характеру                                 | <b>150-179</b>   | добре                        |
| <b>Високий</b><br>відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу.   | <b>180-200</b>   | відмінно                     |



## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / авт. група : О. М.Байер та ін. Київ, 2021. 37 с. URL : [https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro\\_novu\\_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf)
2. Бондар В.І., Синьов В.М. Дефектологічний словник : навч. посіб. Київ : «МП Леся», 2011. 528 с.
3. Даніелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. Львів : Т-во «Надія», 2000. 255 с.
4. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 302 с.
5. Дичківська І.М., Косарева Г.М. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими потребами в умовах інклюзії: монографія. Рівне : Видавець О.Зень, 2019. 252 с.
6. Закон України «Про охорону дитинства». *Відомості Верховної Ради*. 2001. № 30. С. 142-150.
7. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні». *Відомості Верховної Ради*. 2006. № 2-3. С. 36-42.
8. Інклюзивна школа : особливості організації та управління: навч.-метод. посібник / А.А.Колупаєва, Н.З.Софій, Ю.М.Найда та ін. Київ : 2007. 127 с.
9. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2007. 458 с.
10. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. Київ, 2003.
11. Логопедія : підручник для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю “Корекційна освіта (за нозологіями)” / М.К.Шеремет, В.В.Тарасун, С.Ю.Конопляста. Київ : Слово, 2018. 856 с.
12. Логопсихологія : навч. посіб. 2-ге вид. / С.Ю.Конопляста, Т.В.Сак. Київ : Знання, 2012. 293 с.
13. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: навчальний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2005. Ч. I. 272 с.
14. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків : навч. посіб. Київ : Літера ЛТД, 2005. Ч. II. 184 с.
15. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: дидактичний матеріал. Київ : Літера ЛТД, 2003. 104 с.
16. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку : наук.-метод. посіб. Київ : КНТ, 2008. 256 с.
17. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.

- 18.Марченко І.С. Педагогічні заходи з формування комунікативної поведінки дітей із дизартрією при ДЦП : навч.-метод. посіб. Київ : Слово, 2013. 96 с.
- 19.Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія. Кам'янець-Подільський, 2007. 304 с.
- 20.Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу. *Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від 27.03.2006. № 240/ 165.*
- 21.Рібцун Ю.В. Дитина з порушеннями мовленнєвого розвитку : метод. посіб. Київ : ТОВ «Літера ЛТД», 2019. 40 с.
- 22.Рібцун Ю.В. Сходінками правильного мовлення : навч.-метод. посібн. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 240 с.
- 23.Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). Київ : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. 238 с.
- 24.Тарасун В.В. Логодидактика : навч. посіб. 2-е вид. Київ : Слово, 2011. 392 с.
- 25.Холковська І.Л. Корекційна педагогіка. Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. С. 6-23.
- 26.Хрестоматія з логопедії / автор. кол. : Н.Базима, О.Качуровська, О.Козинець, Ю.Коломієць, С.Конопляста, Є.Линдіна, О.Ревуцька та ін. Київ : «Книга-плюс», 2019. 496 с.
- 27.Хрестоматія з логопедії : [розділи “Історичні аспекти логопедії”, “Загальні питання логопедії”, “Дислалія”, “Дизартрія”, “Ринолалія”]: навчальний посібник / за ред. М.К.Шеремет, І.В.Мартиненко. 2-вид. Київ : Видавничий Дім “Скіф”, 2014. 380 с.
- 28.Шеремет М.К., Боряк О.В. Неврологічні основи логопедії : навч. посіб. Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 273 с.

## ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку
2. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання
3. <http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи
4. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів
5. <http://iod.gov.ua/events.php> – Інститут обдарованої дитини НАПН України
6. [www.students.net.ua](http://www.students.net.ua) – український освітній портал для студентства
7. [www.school.edu-ua.net](http://www.school.edu-ua.net) – освітній сайт, який представляє в Інтернеті українські навчальні програми, підручники, довідники, методичні посібники
8. [www.mon.gov.ua](http://www.mon.gov.ua) – сайт Міністерства освіти і науки
9. [www.nbuv.go.ua](http://www.nbuv.go.ua) – сайт бібліотеки ім. В.Вернадського  
<http://www.rshu.edu.ua> – офіційний сайт Рівненського державного гуманітарного університету